

Saša Radonjić

Klub ljubitelja

SMENE 8

-ilustrovani mikro roman-

Predgovor

Tek nedavno sam pročitao da su od trenutka kad je čovek primitivno obradio parče kama, do momenta kad je načinio prvi komad metala, prohujala cela tri miliona godina!!! Od prvog obrađenog metalnog oruđa, do hidrogenske bombe, prošlo je manje od tri hiljade godina, a od hidrogenske bombe do kloniranja manje od trideset godina.

Nakon ovog šokantnog suočavanja, teorija relativiteta mi je još manje razumljiva, a sve češće se prisećam Isaka Njutna i jabuke, odnosno imam predstavu da je «naše vreme», naprosto bačeno sa neke nepojmljive visine i da, po zakonu gravitacije, pada brzinom koja progresivno raste, i ne mogu se oteti utisku da definitivni konac toga pada nećemo dugo čekati.

(da li će to biti veliki tresak ili «veliki prasak»?!)

Kad smo već kod visine, nije zgoreg prisetiti se da je čovekov san o letenju mnogo stariji od starogrčkog mita o Ikaru i Dedalu, a od momenta kad su se braća Rajt jedva odlepila od zemlje, do putovanja na mesec, protekao je tek nepun vek. No, i bez ovako širokih uvida i saznanja o fenomenu «ubrzanja vremena», svako od nas, hteo ne hteo, primećuje da se nešto «sumnjivo dešava». Izložiću u najkraćem, pošto ne znam koliko još «imamo vremena», svoj «slučaj»; početkom devedestih pisao sam prvi roman - **Priručnik za pauna** - olovkom na hartiji, potom ga nekoliko puta prekucavao na mehaničkoj mašini, dakle na način kako sam to činio i sa prethodnim pesničkim knjigama, odnosno kako

je to radila i većina mojih kolega, ili kako se to činilo već ceo vek. (sećam se da mi je jedino Laslo Vegel ispričao kako on koristi Komodor 64 i da je veoma zadovoljan) Već sredinom devedestih, radeći na romanu **Traktat o šeširima**, služio sam se personalnim računaram, ali sa programom koje se zvao Či rajter – pravom softverskom noćnom morom koja me neretko bacala u očajanje i dovodila na ivicu odustajanja, te ponovnog vraćanja na staru dobру pisaču mašinu. Krajem devedestih završavao sam **Tri ukradena romana**, «plivajući» bez ikakvih teškoća u Gejsovom informatičkom okeanu. Oh, kakvo olakšanje - nema više iznurujućih prekucavanja stotina stranica, zbog jednog poglavљa, ili odlomka koji je prvobitno zалутао

na pogrešno mesto, nema daktilografskog belila, a o korekturama i lekturama, te drugim pogodnostima koje su izdavačima olakšavale posao i da ne govorim. Čin stvaranja naučnog ili književnog dela, posebno većih proznih celina je postao neuporedivo jednostavniji. (upravo je ta, iznenadna, vrlo «podnošljiva lakoća pisanja», jedan od ključnih uzročnika opšte hiperprodukcije romana kao najpopularnije forme književnog dela) Ipak jedan problem mi je i dalje čamio nerešen! Naime, oduvek mi se dešavalo da u svesti neočekivano blesnu korisne ideje, situacije, dijalazi, metafore dok sam na poslu, u šopingu, na plaži itd. Naknadno ih se često ne bih mogao setiti, ponekad sam uspevao da ih na parčetu hartije pribeležim, ali bih onda

te cedulje, gotovo po pravilu zagubio. Naravno, svemoćna tehnološka revolucija se pobrinula za rešenje i ponudila ga u vidu diktafona, koji su uostalom, brojni pisci, u nešto pojednostavljenoj varijanti koristili još od kraja sedamdesetih godina. Međutim ova sprava i ja, nikako nismo uspevali da razvijemo adekvatan dijalog; od momenta kad pritisnem dugme snimanja, modulacija sopstvenog glasa me je dekoncentrisala, gubio bih nit onoga što sam nameravao da izdiktiram, pa iznova pokušavao i tako u nedogled. Imao sam i utisak da pričam sam sa sobom. Par puta se sadržina onoga što sam govorio našla u dometu sluha kolega na poslu, ili slučajnih prolaznika, te me je neprijatno osećanje proisteklo iz «čudnih pogleda» nagnalo

da definitivno odustanem od diktafona. Sledеće rešenje sam pronašao u novom tehnološkom čudu – mobilnom telefonu. Izabrao sam model koji je u rasklopljenom modu imao takozvanu *qwertz*, odnosno kompletну tastaturu, i momentalno se transformisao u pravu mikro elektronsku pisaču mašinu, a ukucani sadržaji su se bez problema prebacivali u računar i bili potpuno operativni za manipulisanje u programu za pisanje koji sam inače koristio. Sprava je, obzirom na osnovnu namenu, uvek bila pri ruci, a izvrsna ergonomija je omogućila da brzina kucanja bude tek nešto manja, no što je to slučaj kod tastatura uobičajne veličine. Vremenom sam se toliko svikao na ovaj način pisanja, da bih čak i kod kuće, neovisno o uključenom računaru,

radije dohvatio mobilni telefon, i iz položaja u kome me je presrela «dobra misao», (pred spavanje, tokom gledanja TV programa, ili čitanja knjiga i slušanja muzike) ukucao njen sadržaj u memoriju ove spravice. Sticajem okolnosti, dakle **ne kao rezultat namere**, knjiga koja je pred vama, izuzimajući ovaj predgovor, je u celini napisana na mobilnom telefonu, što sam zapravo ustanovio tek po prebacivanju svih fajlova u računar. Žanrovsку odrednicu «ilustrovani **mikro** roman» valja vrlo uslovno poimati, pošto je ona skovana kao igra reči i proistekla iz činjenice da je delo napisano na višenamenskom uređaju koji je, pored ostalog i elektronska **mikro** pisača mašina. Da ne bi bilo zabune, želim naglasiti da ja, ni ovaj način

pisanja, ni ovaj uređaj, ni na koji način ne želim da afirmišem – kao što se iz naslova i sadržaja novele koja sledi vidi, sklon sam upravo suprotnom – glorifikaciji predmeta koji definitivno već spada u korpus muzejskih eksponata, i ceo predgovor upravo i pišem zbog tog paradoksa, koji će nadam se, čitaocima biti dovoljno rečit i bez daljih pojašnjenja. Da kuriozitet bude veći, moram naglasiti da su i ilustracije sadržane u knjizi, prвobитно načinjene foto aparatima implementiranim u mobilne telefone, te naknadno softverski obrađene kao kompjuterske grafike, odnosno vinjete. One koji možda očekuju, da ћu sada reći kako je knjiga i štampana na mobilnom telefonu ћu naravno «razočarati», ali i sam upitan, koliko još vremena

ostaje do tog časa. Naposletku, poštovani čitaoče, zamislite da Vam je neko ovakav scenario, istina – sekundarne, tehničke geneze jednog književnog dela - «servirao» kao svoju viziju, pre samo petnaest godina, dok ste možda i sami, pokušavali očistiti prste i nokte od skorenog daktilografskog belila!

-Ali tada sam već bio mrtav!

Nakon ovih reči, ustao sam i prišao zidu na kome je škiljila zenica jedinog prozora moje zatočeničke prostorije, zenica presvučena mrenom od paučine i prašine.

uspevao pretočiti u sliku, oštru jasnu, neretuširan - znao sam - nema mu spasa!

Koliko su se ozbiljno pripremili za suočavanje sa mojom malenkošću, svedoči i odsustvo svakog suvišnog detalja. Svedenost prostorije za isledivanje, ubedljivo saopštava da je moj psihološki profil duboko i munuciozno sačinjen; poznato im je, da me odsustvo detalja, jednostavnost prostora, oblika, imaginacijski skučava, i time razoružava. Jer moje, najubođitije oružje i jeste imaginacija. ELEM, pravo je čudo da su ostavili i taj jedan mali, visoki prozor, što uokviruje parče neba i vrhove nekoliko krošnji.

Nisam baš visok, te pogledom dohvatah samo vrhove obližnjih krošnji koje se nalaze sam Bog zna gde. Da sam malo višji, možda bih mogao i videti zbivanja čiju slagalicu sam pokušavao rekonstruisati na osnovu zvukovnih fragmenata koji su periodično dopirali. Kotrljanje, verovatno metalnih predmeta velike težine, gotovo ironično sekvenciran grohot maštine koja je uzmicala pokušajima akustičke identifikacije, tih razmena kratkih rečenica između više muškaraca, i možda jedne žene, svakako nedovoljno glasna da bi se smisao razgovora razabirao, i stenjanje koje je povremeno prelazilo u ropac, činilo se samrtnički! I jedino sam tu zvukovnu senzaciju

-Hteli ste reći da ste tada već smatrani mrtvim!

-Ne htio sam reći upravo to što sam rekao; TADA SAM VEĆ BIO MRTAV!

-Vidite, mada je izlišno, objasniću vam nekoliko stvari: ne postoji ništa, ali zaista apsolutno ništa što će nas sprečiti da saznamo ono što moramo znati. Dodatno ćemo biti motivisani činjenicom da ste likvidirali još jednoga od naših operativaca. Evo, više mu ni

ropac ne čujem. Poznato vam je da se mi ne služimo brutalnim sredstvima, ali mi nismo takvi zato što postoji mnogo gore od brutalnog – MONSTRUOZNO! Pri tome, opet ne mislim na monstruozno u onom primitivnom, inkvizicijskom smislu, govorim o MONSTRUOZNIM metodama koje su suptilni rezultati rada nekih od najvećih umova u istoriji civilizacije. Zapravo, gospodine, vi ste osoba koja najviše odgovara profilu ljudi koji su te metode razradili. Dakle, nemojte da gubimo vreme, besmisleno je, a i vama kao džentlmenu, verujte, ne pristaje izmotavanje kakvo nam prieđujete. Hajdemo još jednom: hteli ste reći da ste tada već smatrani mrtvим?

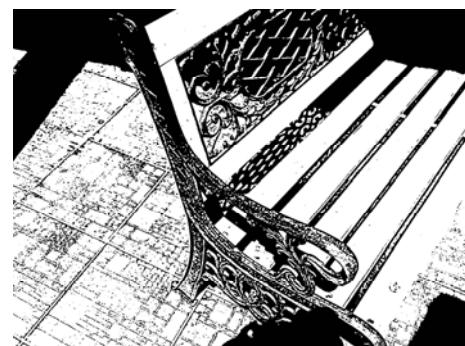
][kao svaki rob svoga, neljudski razvijenog instikta za opstanak, jutro ovoga, možda i ključnog dana, dočekao sam potpuno spreman. Tek sam kafu popio i završavao prelistavanje novina, kad je pored izloga, žurnim korakom, malo pogrbljen kao i uvek, prošao moj dragi prijatelj iz mladosti, tačnije, prijatelj iz dečačkih dana, pošto moja mladost, zapravo i nije postojala. Bila je to njihova mladost, oteta i samo nabrzinu presvučena u kostim moga vitkog tela.

Postoje prijatelji i prijateljstva koja žive još samo u mojim snovima. Sve su to ljudi koje nisam video više od desetak godina. Često lovim sebe, kako ta prijateljstva, na javi, smatram mrtvim, negde usput, ne znam kad i gde, ali

-Ta patetična tirada o vašim monstruoznim metodama, kojima će te me prisiliti na ne znam šta, je nešto najmizernije što sam ikada čuo! Da nije tako idiotski glupa, smejavao bih se; ali moj smisao za humor reaguje samo u kontaktu sa inteligentnim tvorevinama. Kako mislite da zaplašite monstruoznošću, kako uopšte da govorite o monstruoznosti nekome ko je već mrtav! Jer, još jednom, ali ne i poslednji put vam ponavljam – JA SAM TADA VEĆ BIO MRTAV.

duboko pokopanim. Međutim, dubina i raskoš snevnih doživljaja, suptilnost dijaloga koje vodimo, pa i sama tišina koju često u snovima delimo, ne daje mi za pravo, šta više, shvatam da su ta "mesečinarska" prijateljstva nemerljivo sadržajnija i poučnija od mnogih, koja već godinama, budan brižno negujem.

Ne gubeći ni časa, pojurio sam za ovim «mesečinarskim» prijateljom, ali već kod prve raskrsnice, kad je seo u automobil, koji ga je, sasvim izvesno, tu čekao, očekivana akcija je počela. Našli su njegovog dvojnika, ili njega samoga prisilili da odradi ovaj «mamac». Tren kasnije, bio sam »spakovan. Čvrsto vezan u tami kombija koji me prevozio, polako sam evocirao uspomene iz dečačkih dana, zavirujući u godinama netaknuto škrinju sećanja bojažljivo, kroz tek malo podignut poklopac. Jer, ja sam čovek kome je zabranjeno da se seća! Ili da ne budem tako strog, možda mi i nije zabranjeno, ali je vrlo nesmotreno i opasno. Naravno, mogao sam ja taj proces kontrolisati, kao i nebrojeno puta ranije, ali

jutros sam odlučio da rizikujem i konturama maglovitog gradića u kome sam odrastao, dozvolih da se polako slože u verodostojnu sliku. I sad se pitam, zašto sam kao prvi atribut iskoristio «maglovit», kao da je grad uvek bio maglovit, ili makar veći deo godine? To ne odgovara realnosti – naravno da su, relativno mali broj dana, bile takve vremenske prilike, ali oduvek sam osećao da je tokom zaista toplih leta, prelepih prolećnih dana, gradić bio potpuno besmislen, čak paradoksalan.

Sve te vizuelne senzacije, nesumnjivo prijatne oku, poput dva parka, koja u aprilu i maju, ni četkicom vrhunskog slikara, ne bi bila tako kolorno harmonizovana, lepi ljudi u svojim skromnim ali, onako provincijski elegantnim odeždama, deca, ponajčešće na biciklima i trotinetima, slabo posećene, ali takođe, u arhitektonskom smislu, sasvim skladne tri crkve, kao i dobro posećena džamija, sve to kao da je bilo namenjeno drugoj, maloj urbanoj sredini, pa nekom zabunom zalutalo i postalo svakodnevni, moram reći – idilični ambijent ovoga grada.

I tako sve do kasnih jesenjih dana, kada je sa ogromnih površina obližnjih ribnjaka pristizala ona - MAGLA, gusta, teška, katkad neprozirna, unoseći smisao i gotovo metafizičku dubinu u svaki kvart, ulicu i sokak. Dojučerašnji vedri i glasni ljudi u svojoj laganoj odeći, sada u debelim kaputima, obmotani šalovima, sa vunenim kapama i kačketima na glavama, izranjali su tiho, avetijski iz magle kao iz ničega, i mada deluje malo zastrašujuće, postajali su stvarni stanovnici stvarnoga mesta. Svi oni meseci vedrine, toploga vazduha i prijatnih mirisa prirode, delovali su kao petparačka, neubedljiva fikcija, čak nakaradna karikatura Stvarnoga grada magle, hladnoće i

tišine. Ja, dečak, stanovnik Stvarnoga grada magle!

-A, šta vi, gospodine, znate da mi kažete o magli?

-Budite sigurni da znam sve što je u ovoj prilici potrebno!

-Ne, zaista me zanima! Ovo nije nikakvo trik pitanje, nečega sam se prisetio, nečega iz

davne prošlosti, i shvatio sam da ništa ne znam o magli! Kažite mi, molim vas! I oprostite ako sam vas maločas uvredio; kao što vidite - dan mi nije baš najlepše počeo.

-Kako želite! Možemo i tako! Dakle, magla su oblaci sastavljeni od izvanredno sitnih kapi vode koja se kondenzuje na česticama prašine u prizemnom sloju vazduha. Zadovoljni?

-Oblaci?! Da li ste sigurni? Nikada ne bih pomislio da je magla oblak, pa da još sadrži prašinu?! To tako nečisto zvuči!

-Sasvim sam siguran! Nećete biti u prilici da proverite, ali verujte mi na reč - takva definicija je sadržana u svakoj enciklopediji.

-Vidim, pažljivo su tipovali čoveka za ovaj posao!

-Mislim da ne možete ni naslutiti koliko pažljivo. Zadnjih nekoliko godina nisam imao nijedan operativni zadatak. Razumete! Ja sam se godinama bavio isključivo vama, pripremajući se za ovaj razgovor.

-Nekoliko godina! Mislite da je to dovoljno?

-A šta vi mislite?

-Rekao bih, nepotrebno dugo! Znači oblaci!

|| kao još uvek stvarni dečak u Stvarnome gradu, napisao sam svoje prve stihove i pesme. O magli, naravno. Bili su rđavi, osećao sam, no uprkos tome, samo iskustvo pisanja doživeo sam kao očaravajuće, mistično i neuporedivo. Zapravo, uz svo, godinama nataloženo spisateljsko iskustvo, nemam danas prave atribute, ni metafore kojima bih sačinio verodostojnu sliku toga doživljaja. Prvu pesmu, kao i sve potonje, nazovimo ih – mladalačke, napisao sam u uglu našeg maloga kupatila, sedeći na WC šolji, upiljen u teksturu keramičkih pločica suprotnog, jedva pedesetak centimetara udaljenog zida. Ako bih se, tek malo nagnuo, ili protegnuo, iz nelagodnog položaja sedenja, nosom bih dodirnuo mesto na

kome se jedna pločica rascvetala svojim, socrealističkim dezenom. I kasnije, sve do današnjih dana, moja kreativna imaginacija, nekako je, ponajviše bokorila u malim, skućenim prostorima. Pa i sada, kada se, istina retko, inspiracijski zaglavim, u potpunom komforu svoje radne sobe, koja ni sama ne prelazi 8m², zavučem se u još manje kupatilo, sednem na WC šolju, i nakon nekoliko minuta, gotovo neizostavno se otkočim, i počnem neuredno, ali ipak čitko, popunjavati belinu hartije koja je do maločas ravnodušno zurila u mene.

«... Koje se ono drvo vidi kroz prozorčić, kojim ste me tako velikoušno častili?
«... Još uvek me niste ozbiljno shvatili! Ali dobro; vi postavljate jedno sasvim benigno pitanje – u ovom slučaju «koje je to drvo»? Pod prepostavkom da odgovorim, vratanca su vam odškrinuta, verovatno ćete ispričati neku, neizostavno lucidnu crticu iz, vašeg detinjstva i mladosti, a koja se, tobož odnosi na tu vrstu stabla, potom ćete mene, sasvim bezazleno upitati, da li sam u okolini svoje zavičajne kuće imao prilike vidjeti takvo stablo i ako vam odgovorim i na to pitanje vi «ulazite»! Načinili ste taj svoj čuveni percepcijski štih, konzerva je načeta i valja je samo, mic po mic otvoriti. Vidite

gospodine da nam je i taj kliše sasvim poznat, prema tome, nemojmo gubiti vreme.

«... Mislim da je jasen. Mada se baš dobro ne razumem u drveće.»

tačnije u prostoriji nema ničega osim islednikove i moje stolice, te velikog stola između nas. Čak i ta tri komada nameštaja su, čini se, pravljena posebno za ovu priliku. Najjednostavnija moguća konstrukcija, od istog drveta kao i što je pod. Ne razumem se baš dobro u drvo pa ne mogu reći koje je, ali specifično je po tome što se godovi uopšte ne primećuju. Ili je to samo rezultat načina rezanja? Ne znam, ali to što nema vidljivih godova, zaista mogu razumeti, jer njihova struktura i tekstura, svakako bi mi poslužili kao imaginacijski podsticaj.

Ovaj mladi čovek i ne sanja koliko sam ga ozbiljno shvatio. Možda ozbiljnije nego bilo koga do sada. Čak ozbiljnije od samoga sebe! Dakle, kako već rekoh, nema suvišnih detalja,

«...Vi ste, praktično odmah po, sporazumno napuštanju službe, promenili identitet, zameli svaki trag, i naprsto nestali sa lica zemlje. I tada ste smatrani mrtvim, čak žaljeni kao tragična žrtva naših neprijatelja. Nakon decenije, već ste toliko i fizički promenjeni, da iako, postajete uvažena javna ličnost, niko nije načinio kopču sa davno iščezlim, analitičarom. Još manje sa demonom koji nas je, gotovo svakodnevno krunio. Sve me ovo navodi na zaključak, da ste iz službe izašli sa podmuklim predumišljajem, da nakon izvesnog vremena, iz samo vama znanih, a svakako, psihopatoloških razloga počnete uništavati službu, i to, potpuno absurdno – za svoj groš. Jer

mi smo definitivno utvrdili - vi niste ni od koga spolja zavrbovani!

«...Sasvim ispravno rasuđujete.

«...Od momenta, kada smo otkrili vaš pravi identitet, znate pod kojim imenom je operacija tekla?

«...Ne, nije mi to poznato.

«...Pali andeo!

«...O Bože, čije je to mizerne imaginacije čedo? Pali andeo, Lucifer - kakvo elementarno odsustvo inventivnosti.

«...Ali zašto čoveče? Nije mi jasno zašto!

Kao pripadnik analitike, niste bili izloženi nikakvim frustrirajućim, teško stresnim ili drugim graničnim situacijama, koje ponekad prave operativce izbace iz psihološke ravnoteže.

Vi - nasuprot tome - vi ste bili, pa gotovo se može reći kancelarijski pacovčić, dobro zaštićen, pristojno plaćen i sasvim relaksiran.

«...Pa, iskreno rečeno, ne znam! Možda mi je «otpadništvo» sudbina. Možda bih, bilo šta da sam radio, posle izvesnog vremena, postao «pali andeo» i potom, bezmerno uživajući, uništavao mesto sa koga sam potekao! Eto, i to vam je neki odgovor! Mada ništa ne valja! Ali pošto znam da vama nije prihvatljiva jedna druga verzija, koja se takođe može osloniti na biblijsku analogiju, verzija u kojoj ja jesam otpao, ali ne od dobra, već od zla – najcrnjeg, najdubljeg, najneprozirnijeg, i potom, kao pravi sveti ratnik, sa nevidljivim belim krilima, krenuo u težak usamljenički okršaj sa tim zlom... ali da ne

nastavljam tiradu, zalud gubimo vreme na nešto što će te vi, klišeirano i površno smestiti u koordinate psihopatologije. No, kad smo se već dotakli, starozavetnih parabola, kažite, ako ipak, makar na čas, pretpostavite da sam ja tada već bio mrtav, šta mislite, odakle sam se vratio – iz jednoga ili drugoga... pakla ili raja?»

Da li se za tepih kaže da je dezeniran ili dizajniran? Ne razumeme se baš mnogo u tepihe, kao ni u drveće! Nisam siguran, ali prisećam se sada našeg prvog, raskošnog tepiha i moje potpune očaranosti njime, već od trenutka kad je tek prostir u dnevnom boravku našeg jednosobnog stana. U dizajnerskom, ili dezenskom prezasićenju tkanine, raznobojnim geometrijskim oblicima, ja sam prepoznao mapu svoga prvoga izmaštanog sveta. I u kasnijim svetovima, nastalim kao rezultat mojih maštarija, većma književno artikulisanim, težio sam da definišem forme što bliže savršenstvu, koje tako bolno manjka svetu u kome živimo. Tako sam, i u ovom prvom izmaštanom svetu, čiju topografiju učitah iz jektine ornamentike

novokupljenog tepiha, udenuo nit savršentsva koje se manifestovalo u simetriji. (simetrija u svim svojim pojavnostima će mi i docnije predstavljati opsessivnu temu) Budući je tepih, svojim dezenom, a i dimenzijama bio sasvim simetričan, lako sam ga naselio mojim, savršeno simetričnim stanovnicima. Kažem - simetričnim - poštu su ti stanovnici, zapravo bili predmeti, kojima sam dodeljivao svojstva i aktivnosti ljudi. Već tada se u mojoj svesti počeo formirati jedan kult posvećenosti određenim predmetima, kult sa obeležjima fetiša. Kao poseban primer izdvajam kišobran, kojim sam bio potpuno opsednut; njegova neverovatna oblikovna transformacija, koju sam je doživljavao polarizovano, kao trenutno

prevodenje iz stanja mača u stanje štita, potom situacije u kojima se, ovisno od vremenskih okolnosti otimao kontroli vlasnika, te se katkad kao živo stvorenje, nošeno olujnim vetrom, kotrljao i preskako po nekoliko metara strminom glavne ulice, ili pak kad bi ostavljao utisak da napada onoga koji ga nosi, a onda, nasuprot ovome, sasvim pitoma, nežna slika u kojoj kišobran, pomalo i komično obavlja funkciju zaštite od sunca - sve to je kišobranu na mojoj listi posebnih predmeta obezbedilo nezaobilazno mesto.

Gotovo identične opservacije se odnose i na šešir kao, takodje veoma važan fetiš moga dečaštva, ali i mladosti te zrelog doba. Pored kišobrana i šešira, objekti moje fascinacije su bili predmeti koji su sadržali, u funkcionalnom smislu, odredjene «magijske» osobenosti: naravno - fotografski aparat, telefon, tranzistorски prijemnik, časovnik, dvogled, brojni muzički instrumenti.

«...Verovatno ću ostati bez pravoga odgovora, ali svejedno, recite mi kako ste likvidirali našega operativca koji je vas je čuvao u kombiju? Posle obdukcije ćemo to svakako znati, ipak bih voleo čuti vašu verziju.»

«...Nisam ga ja likvidirao. Kako sam, uopšte mogao, čvrsto vezan, temeljno pretresen, uz to mrtav! Vi ste ga likvidirali! Mogu samo pretpostaviti kakvu grozomornu sliku moje malenkosti ste servirali vašim operativcima, jer ono što sam, iako poluošamućen, u očima, mimici, govoru tela vašega operativca prepoznao, je strah, panika, užas! Čovek je umro od straha koji ste vi, sasvim nesmotreno i nepotrebno implementirali u njegovu svest!

Možete biti uvereni da je ta duša teret na vašoj, a ne mojoj savesti.»

«...Da je bio uplašen, i to sa dobrom razlogom uplašen, što je sasvim prirodno. Ali, on je bio veoma dobro utreniran za suočavanje sa strahovima, svim strahovima, izuzev sa strahom od mrtvoga čoveka, koji je nekako, ipak živ!...»

«...A vi, mladi čoveče, rekao bih, supermenu ove službe, da li se i vi mene plašite?»

«...Zar mislite da bih sedeо ovde da vas se plašim. Ne gospodine, ja vas mrzim! Razmere te mržnje ne ostavljaju prostor ni za kakvo drugo osećanje! Ta mržnja je moj moćni pokretač, pravi nuklearni reaktor - ja sam tako profilisan i to sa razlogom. Naime, naša istraživanja su,

nasuprot davno uspostavljenim psihanalitičkim stereotipima o strahu i ljubavi kao najdubljim osećanjima za koje je ljudsko biće sposobno, dokazala da je mržnja mnogo superiornija kao pojedinačno ljudsko osećanje. Možete, dakle smatrati da sam naoružan najtežom mogućom artiljerijom!...»

*M*agična kutijica moga dečaštva je stizala iz Rusije, tačnije SSSR-a, i zvala se SMENA 8. Radilo se o fotografском aparatu koji se prodavao za neshvatljivo nisku cenu, kao i neke druge robe poreklom iz «istočnog bloka». Da sam pesnički nadahnutiji, ovoga trenutka bih ispevavu pravu odu SMENI 8, pošto je to bio, upravo zahvaljujući ceni, jedini dostupan aparat kojim se mogla načiniti pristojna, kreativna fotografija. Namerno izbegavam atribut – umetnička fotografija, ne zato što SMENA nije bila dorasla takvim ambicijama, nego zato što ja nisam, u domenu bavljenja fotografijom, nikada dosegao nešto zaista umetničko. Zato je «kreativna fotografija» kao odrednica sasvim precizna i zadovoljavajuća.

Ali, dužan sam, još samo nekoliko tehničkih detalja, vezanih za SMENU 8. (mnogo godina kasnije, jednu vrlo kvalitetnu operativnu akciju ču krstiti istim imenom) Naime, za razliku od prave pošasti, takozvanih «idiot» foto aparata, SMENA je uprkos jevtine izrade, predstavljala briljantnu spravicu na kojoj su se svi parametri – ekspozicija, blenda, fokus, osetljivost filma, manuelno podešavali, što je u praksi, svakom ko ima malo potreboz znanja i još malo vizuelne imaginacije, omogućavalo da zaista suvereno zakorači u nesumnjivo čarobne prostore porodične, turističke ili kreativne i umetničke fotografije. Mislim da je, tokom par decenija, SMENA 8 bila prisutna, bar u svakom drugom domu urbanih naselja. I siguran sam

da će mnogi od vas, sređujući stare stvari svojih, u domove preseljenih ili preminulih roditelja i drugih bližih srodnika koji su sedamdesetih godina prošloga veka bili mlađi ili zreli ljudi, u nekoj od fioka, starom koferu, kutiji za cipele, sa mnoštvom drugih tehnoloških antikviteta, pronaći i crnu kutijicu od plastike koja nevešto imitira teksturu prave kože, i unutar nje dragulj za mase – SMENU 8.

«...Tu krinka pisca i trgovca knjiga, iza koje ste se decenijama uspešno kamuflirali, ste smislili dok ste još bili «naš čovek»?

«Krinka!? Ne razumem! Kako možete tako nešto da kažete! Tvrđite da ste se godinama, minuciozno bavili samo mojim predmetom i onda, istresete neboluzu koja upuće na diletanstvo neshvatljivih razmara. Nema krinke, ja jesam pisac, pre i iznad svega; uvek sam to bio i biću! Jedino i potpuno zaklet i posvećen književnosti! Ovo, sve ovo drugo što vas zanima, to je kinka. Nešto usputno, verovatno sudbinski određeno, ali svakako usputno. Kinka koja me je držala u okrilju dubokog nespokoja, jutarnje zebnje i celodnevne jeze, u jedinom okrilju i

stvaralačkom utočištu iz koga se spokojno i hrabro piše!»

«...Šta to, pobogu, želite da kažete; da ste bili jedan od najbrutalnijih ljudi ovog podneblja, a svakako najopasniji čovek, samo zato što ste iz okrilja tih užasa mogli da crpite inspiraciju za svoja, inače po opštem суду, mediokritetska književna dela!? Kakav absurd! Budite uvereni da je lista onih koji vam žele dugačku agoniju i što bolniju smrt, nemerljivo duža od liste poštovalaca vašeg književnog dela!

- Slažem se, ali to još uvek ne govori baš ništa o vrednostima moga opusa.

- Zavisi šta podrazumevate pod opusom; što se mene tiče, opus po kome vas valja meriti i ceniti su mnogobrojne, svuda razasute humke, neke već

zaparložene i od svih zaboravljene a neke sveže, tek formirane, poslednjom kišom orošene.

«...Nikada nisam bio brutalan! To je vaša, nespretno i izvitopereno mitologizirana projekcija moje delatnosti! A da li ste vi bilo šta moje pročitali?»

«...Naravno da jesam!»

«...Sumnjam! Šta ste pročitali?»

«...Na primer, ono sa paunom.»

«...Paunovo pero!»

«...Da, Paunovo pero!»

«...To nisam ja napisao!»

«...I ono o šeširima!»

«...Šešir od riblje kože!»

«...Jeste, jeste, Šešir od riblje kože.»

«...Ni to nisam ja napisao. Ali, naravno, mladi čoveče, sve vi to znate, sve ste vi to pročitali, zasigurno naizust znate moju bibliografiju bolje do mene samoga. Šeretskim, sitnim foliranjem, da ne kažem laganjem, pokušavate naneti ranu na hiperosetljivom tkivu moje sujete. Razumem, negde me morate načeti. Kad smo već kod laganja, za Pionokijev sindrom sigurno znate, ali častiću vas jednim detaljom koji je malo kome dostupan! Naime, ispostavilo se da su psiholozi koji su otkrili mehanizme njegovog delovanja, nakon izvesnog vremena imali iste simptome, odnosno nekontrolisani govor tela u obrnutim situacijama - kada su saopštavali istinite i važne iskaze! ...Jeste li ikada obratili pažnju na još jedan absurd?

-Ne znam, na šta mislite?

-Da - ljudi to uglavnom ne primete; pa Pinokijev sindrom je, leksički posmatrano, svakako najlepši, najpoetičniji sintagmatski sklop koji srećemo u psihologiji, tačnije psihopatologiji, a tako precizno definiše jedan od najružnijih ljudskih poremećaja - sklonost bestidnom,

javnom izricanju laži. Nije li to veoma zanimljivo?

Nikada nisam imao Pinokija. Nekako me je ta, svojevremeno ponajčešće darovana lutka za decu, stalno mimoilazila. U svojoj, inače neuporedivo skromnijoj kolekciji igračaka, Pinokija je imao moj najbolji prijatelj iz dečačkih dana. Nije mi se dopadalo što je on

ima, ali ne u onom stereotipnom smislu, artikulisanom kroz dečačku ljubomoru, pošto ja i nisam baš želeo da posedujem Pinokija. Mozda i zato što mi roditelji nisu pažljivo pročitali briljantnu povest Karla Kolodija ili što je ja nisam valjano razumeo. Kako god bilo, ali svakako neobjasnivo, mučilo me prisustvo prijateljove lutke u svakoj prilici kada smo se igrali u njegovom stanu. Činilo mi se, kao da nas svojim, majstorski nacrtanim zenicama, nadzire. Nikada nisam podnosio da budem nadziran! Na koncu, inspirisan fabulom nekog, ne sećam se koga, petparačkog stripa, počeo sam da smišljam strategiju likvidiranja Pinokija. Mogao sam to uraditi na primitivan, vulgaran način, u igri, kao nehatom, teško

oštetivši lutku, ali to mi se činilo kao isuviše blaga kazna za tako, po mome shvatanju, ne znam zašto, krupnog krivca. Otuda sam, pažljivo, korak po korak, maloga, inače uticajima podložnog prijatelja, počeo ubedivati da je Pinokio začaran. Kada je, posle prvotne, deci inače svojstvene intuitivne sumnjičavosti, ipak počeo da popušta, kada sam, zapravo osetio da je načet, ubacio sam mu u naivnu glavicu fikciju da i njegov nos, poput Pinokijevog, svakodnevno pomalo raste. Nakon par nedelja, dečak je svakih pola sata odmeravao svoj profil u odrazu ogledala. U stvari, nos mu je verovatno i stvarno rastao, naravno, uobičajnom progresijom za taj uzrast. Sve u svemu, kucnuo je trenutak za konačni

obračun sa Pinokijom. Lako sam ubedio prijatelja, da ćemo čini sa njegovog nosa najefikasnije skinuti ako ritualno, kako se to nekad činilo sa vešticama, začaranog Pinokija spalimo na lomači. I danas, kad se koncentrišem, kristalno jasno, vidim u njegovoj raširenoj zenici, odraz buktinje u koju se za tili čas pretvorio, alkoholom poliveni Pinokijo. Naravno, on je krasnuo šibicu, ali u suštini, bila je to moja prva likvidacija i skiciran model koga će se kasnije dosledno pridržavati!

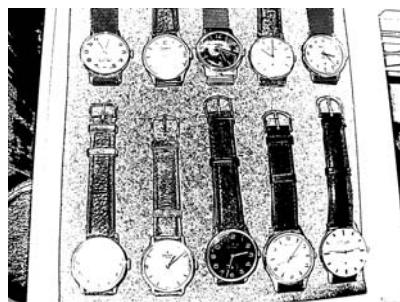

- Nosite vrlo lep sat! Da li je kvarcni ili mehanički?
- Kvarcni, ali kako vi, kao kolezionar satova odmah ne raspoznajete koji je kvarcni, a koji mehanički?
- Na ovoj razdaljini ne vidim baš dobro, a vi mi se sigurno ne biste malo primaknuli, vrlo sam radoznao da vidim o kome se modelu radi?!

- Opet se šegačite – ako bi ste se našli u bilo kom trenutku, u odnosu na mene na manjoj razdaljini od jednog metra, bili bi ste momentalno ustreljeni! Čak i ako bi se to desilo mojom omaškom!

- Ništa, onda ćemo vaš lepi sat osmotriti drugom prilikom. Samo da vam skrenem pažnju na jedan netačan detalj - ja nisam kolekcionar satova, niti sam to ikada bio. Istina, imam zaista veliki broj ručnih i džepnih satova, ali svega par kolekcionarskih primeraka i to nevelike vrednosti. Ja sam jedan obični sakupljač satova, i vrlo osrednji poznavalac, za razliku od pravih kolekcionara koji su vrsni poznavaoци, i poseduju isključivo vredne i retke satove. Slika moje pasije i «zbirke» je iz njihove perspektive

posmatrana, istovremeno smešan i tužan i nesumnjivo prizeman prizor. Ali, kažite mi, zašto ste se opredelili za kvarcni sat?

- Mnogo je tačniji od mehaničkog, lakši za održavanja, manje se kvari, jevtiniji je i mnogo je veći izbor lepih i kvalitetnih kvarcnih, nego mehaničkih satova.

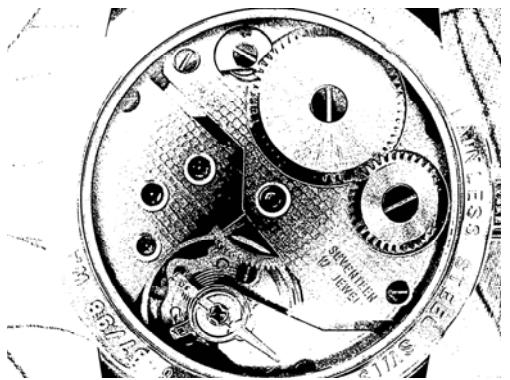
- Da, sasvim ste u pravu, sa stanovišta racionalnog potrošača, svi argumenti su vam

umesni, ali zar vam se ne čini da je kvareni sat u odnosu na mehanički, nekako «duhovno kastriran», demitologizovan i sveden na puko tehnološko čudo?! Vi kažete precizan, i zaista vrlo jevtin kvareni sat je nemerljivo precizniji od veoma skupog mehaničkog, ali ja tu preciznost doživljavam kao jezivu, neprimerenu čoveku, kao definitivno nepreciznom biću, «zavadenu» sa prirodom sveta u kome živimo. Nimalo vas ne plavi ta nezemaljska preciznost kvarenog mehanizma?

- Ne, ne plavi me! Zapravo uživam u njoj! I zašto tako grubo diskvalifikujete kvareni mehanizam, kad je on plemenito čedo briljantnog i preciznog čovekovog uma, odnosno spoja uma i upravo prirode koja nas okružuje. Pobogu, zar ste

prevideli da je srce kvarenog mehanizma plemeniti mineral – KVARC, prefinjeni izdanak prirode.

- Interesantno, ali zaista sam to prevideo! Moram priznati da nikada na taj način nisam razmišljao o kvaremnom satu, i da će nakon vaših reči delimično revidirati neka svoja viđenja. Zaista je neverovatno, kako nam se desi da tako očigledne stvari previdimo! Hm, kvarc je mineral, naravno, ako se dobro sećam heksagonalni silicijum dioksid, koji poseduje tu jedinstvenu osobinu da pod električnim nadražajem konstantno i potpuno ujednačeno oscilira! Sjajno! Ipak će uvek dati prednost mehaničkim satovima, zato što je samo njihov kompleksni mehanizam, sasvim verodostojna mikroprojekcija kosmosa.

Zamislite tu čaroliju, nositi na ruci sićušni, ali neverovatno precizan model nebeskih tela, njihovih božanstvenih orbita i rotacija! Ali važno mi je da se, izgleda, slažemo u oceni sata kao veličanstvenog produkta čovekovog uma, pa bio on kvarci ili mehanički. Međutim, i kada glorifikujem ljudski um bez ikakvih kalkulacija, a činim to uvek kad je tema sat, neizostavno se

odsustvo bazične domišljatosti u čvrstom viševekovnom zagrljaju! Dovoljno male dimenzije i kalibri džepnih satova su već odavno omogućavali da se načini ručni sat, ali нико se toga nije dosegao! Prosto neverovatno!

-Neko se, ipak, dosegao! Probudili ste moju znatiželju, kome je pripala ta privilegija da ostane zapamćen kao prvi?

- Dobar prijatelj Luja Kartijea je bio legendarni francuski pionir vazduhoplovstva Albert Santos-Dumont. Jednom prilikom se požalio prijatelju, slavnom draguljaru, kako je nemoguće videti koliko je sati na njegovom džepnom satu, dok su mu ruke stalno angažovane na upravljaču i kontrolnoj ploči aviona kojim leti. Bilo je to 1904. godine i Kartije je uz pomoć vrhunskog

suočim sa jednim paradoksom! Da li vam je poznato, kada je načinjen prvi mehanički sat?
-Ne, ne znam taj podatak!

-Zapravo ni ja ga baš tačno ne znam, ali znam da je najstariji časovnik koji još uvek radi onaj iz Solzberija, sklopljen još 1380. godine! Znači, ne govorimo sada o sunčanim satovima, klepsidrama, peščanim časovnicima, nego o mehaničkom sklopu, koji je u osnovi patent koji se i danas primenjuje!

-I gde je tu paradoks?

-Danas, 99% ljudi koristi ručne časovnike! Paradoks je u sledećem: verovali ili ne, čovekov briljantni um je smislio i konstruisao sat pre 700 ili 800 godina, a setio se da ga stavi na ruku tek početkom dvadesetog veka! Genijalnost i

urara Edmonda Jegera uskoro načinio prototip prvoga ručnog sata. Kada bi kasnije, Santos – Dumont izlazio iz letilice, praćen pogledima brojne publike i obožavalaca, neizostavno bi pogledao na svoj ručni časovnik. Nedugo potom, Kartijer i Jeger nisu uspevali ni izbliza da zadovolje brojne porudžbine za prvi ručni sat, čija se replika i danas proizvodi pod nazivom Santos Kartije.

Moj prvi ručni sat je takođe bio ruske proizvodnje - RUHLA. Dobio sam ga za deseti rođendan i to je jedan od poklona, iz ranog dečaštva, koji nosi posebnu auru i čija uspomena gotovo uopšte ne bledi. Naravno, radilo se o mehaničkom satu na navijanje, koji me je od trenutka kad sam ga uzeo u ruke

kuca, tek što sam se gotovo srođio sa njime, biće mi «oduzet» i vraćen u radnju ili poslat u servis, što mi je bilo jednakо nepodnošljivo kao i činjenica da Ruhla ne kuca. Zaista, ne pamtim, kada sam u celom svom životu imao tako duboko, a istovremeno mučno osećanje neodlučnosti. A onda sam primetio nešto neobično – sekundara ne brojčaniku se uredno pokretala i sat je, zapravo radio, ali koliko god ga ja osluškivao, on nije kucao! I onda sam zaključio, da me zapravo, na jedan posredan, ali dovoljno bolan način, sustiže «prokletstvo spaljenog Pinokija»! Već je stigla kazna za moj golemi greh! U tim magnovenjima me je obuzeo san, a probudila jutarnja groznica. Dijagnoza lekara, koju sam pročitao sa njegovih usana –

bukvalno hipnotisao. Imao je odličan dizajn, tipično soorealistički, ali sa skladno odmerenim kalibrom, prilagođen uzrastu u kome sam se nalazio; dakle nije bio ni dečiji sat, ali ni za baš odrasle, pa da deluje neprikladno na zglobo ruke koja se još nije sasvim formirala. No jednakо kao izgled, mene je opčinio akustički doživljaj ovoga mehanizma, njegovo milozvučno, tačnije meditativno «tik-tak»! Celo popodne i veče dana kada sam ga dobio, proveo sam u naizmeničnom gledanju brojčanika iz neposredne blizine, i prislanjanja stakla na ušnu školjku. I onda se desilo nešto strašno – Ruhla je prestala da kuca! Pao sam u momentalno duboko razočaranje, ne znajući šta da radim – ako roditeljima prijavim da sat ne

teška upala oba uva. Na vreme sam naučio važnu životnu lekciju – nagrade i pokude za naša dobra i zla dela, ne pristižu po tako prostom, jednodimenzionalnom i nezagonetnom modelu!

«...Evo, nakon što smo se tako lepo ispričali o satovima, spreman sam na jednu pogodbu! Ma kakva pogodba, to je čist gest milosrđa; dajte nam tih nekoliko parčića slagalice, kako bi smo

mogli sklopiti ceo mozaik, a zauzvrat, ja će u pisanoj i elektronskoj formi, ostaviti svedočanstvo o vašem životu, onako kako nam ga vi predstavite. To svedočanstvo, za vašega, a sigurno ni za moga veka, javnosti neće biti dostupno, ali budite uvereni da će u arhivi sačekati momenat kada će se neki, verovatno mladi pronicljivi entuzijasta, spotaći o neminovne alogičnosti našeg zvaničnog dosjea o vama, i uz malo napora otkriti senzacionalnu, kontrovreznu i verovatno najintrigantaniju biografiju jednoga doba. Ja vam to mogu garantovati, imam i sva odgovarajuća ovlaštenja za ovakvu pogodbu!»

«...Ta niste valjda odustali od vaših monstruoznih metoda!

Važno mi je da on zna ono što mi je potrebno i da ga ja veoma dobro čujem. U redu! Mrvi ste, ja razgovaram sa zombijem! Možemo li dalje?...»

Dakle, moram konstatovati - zaista lepo pripremljen čovek!

Kada sam odlučio da formiram KLUB LJUBITELJA SMENE 8, moram priznati da sam očekivao veći odziv. Ipak duh epohe i tehnološka revolucija su uzeli neminovni danak, tako da se u klub učlanilo tek pedesetak ljudi, ali izuzetno vrednih, pravih posvećenika. Zapravo, psihološki profil, prosečnog člana udruženja, bio je upravo ono što sam očekivao i priželjkivao. Uglavnom dobro situirani, mirni, melanhолici, široj javnosti nepoznati, ali

«...Uvek postoji lakši i brži put. Prvo probavamo lakši!»

«...Kada bi ste prihvatali činjenicu da sam ja tada već bio mrtav, nekako bi smo napredovali. Interesantno, usmrtili ste me još pre tri meseca, a da toga niste ni svesni!»

«...Šta, bili ste mrtvi i onda ste naprasno oživeli, vaskrsli. To hoćete da prihvativim!»

«...Ne, ne, pogrešno ste razumeli! Nisam oživeo, vaskrsao! Ja sam, u smislu koji vas zanima, zaista mrtav! Vi razgovarate sa faktički mrtvim čovekom!»

«...Ne faktički, ali figurativno rečeno, vi jeste, totalno mrtav čovek! Ali dobro, nema problema! Meni je, ovoga trenutka sasvim svejedno da li isleđujem živog ili mrtvog čoveka!

pristojno obrazovani ljudi. Bez intelektualaca krupnijeg formata, što mi je bilo od naročite važnosti. Svi su posedovali, bar po jedan, lepo očuvan i potpuno ispravan foto aparat SMENA 8, i izražavali nepodeljeno oduševljenje idejom formiranja kluba. Tako obilato akumuliran entuzijazam, vrlo brzo je doveo do profilisanja aktivnosti kluba, svraćajući na sebe, istina ne preteranu, ali važnu medijsku pažnju. Dakako, bilo je i malicioznih, ironičnih, čak posprdnih komentara, koji su članstvo samo učvršćivali, činili ga istrajnijim u nameri da klub postane dugovečno i dobro «utvrđeno» utočište njihovih mladalačkih pasija. Pored osnovne delatnosti – redovnog snimanja, objekata, pejzaža, portreta i, potom, izložbi najuspelijih radova, na moju

inicijativu, članovi su pisali kraće tekstove u kojima su bile sadržane anegdote, zanimljiva dešavanja iz njihove prošlosti, koja su na bilo koji način korespondirala sa SMENOM 8. Ova delatnost je poprimila dimenzije nečega što ni sam nisam očekivao. Ljudi su, kroz mahom nespretno artikulisane, ali katkad do bola autentične i dirljive tekstove, doživljavali prave katarze, rešavali se decenijama prikrivanih, dubinskih frustracija. Povremeno sam primećivao da su, iz potrebe da određene doživljaje prepričaju, izmišljali neki motiv sa SMENOM 8, nevešto ga kontekstualizujući samo kao pokriće za priču Periodično smo tekstove štampali u niskotiražnom biltenu. Takođe smo uredili jednu prostoriju, kao mini

muzej SMENE 8, gde su bili izloženi razni «eksponati» koji su, svaki na svoj način, ilustrovali istorijat aparata, kod nas i u Istočnom bloku.

«...Slušajte, možda i pristanem na vašu pogodbu! Naravno, ne bezuslovno!»

«...Niste baš u poziciji, da bilo šta uslovjavate!»

«...Nemojte se kladiti na to! Ali, moji uslovi su, zapravo, benigni!»

«...Da čujem!»

«...Vi me zanimate!»

«...Ja, kao operativac, ili ja privatno.»

«...Sve! Apsolutno sve! Na kratko ste me uspeli obmanuti da ste samo jedan tipičan predstavnik celoga ešalona službe. Ali vi naravno niste to; vi ste jedna izuzetna ličnost, u to nemam nikakve sumnje, te je sasvim nepotrebno da trošimo vreme na ovaj dosadašnji, prilično prizeman igrokaz. Razumećete moju znatiželju, pošto sam oduvek pokušavao zamisliti **tu** osobu, nebrojeno puta bezuspešno skicirao profil ličnosti koja će me jednom razotkriti i «spakovati»! I sada **ta** ličnost sedi preko puta

mene! Naprosto, izazov je pregolem - moram sve znati o vama. A pošto se slažemo da sam ja mrtav čovek, istina malo različito shvatajući tu kategoriju, nema nikakvog razloga da me odbijete.»

Zašto sam, sa nepunih četrnaest godina napustio svoj grad? Možda će objašnjenje koje sledi biti isuviše literarizovano, ali zasigurno mnogo neće odstupiti od istine. Svoj gradić sam

smatrao lepim, smrtno lepim. Ni tada, ni danas, zapravo ne raspolažem adekvatnim atributima kojima bih ovo osećanje artikulisao. Međutim, moj dotadašnji, nedug život, naučio me je jednoj gorkoj, gorčoj od svih lekcija; sve, pre ili kasnije upadne u jezivi, nezaustavljeni žrvanj dosade. Smatrao sam, tačnije osećao, da ako bi mi i moj smrtno lepi grad postao dosadan, sve bi izgubilo nužnu meru smisla. Da se ne bih suočio sa ovakvim, po mene verovatno fatalnim ishodom, odlučio sam da se trajno nastanim negde drugde, a bezmernu lepotu moga grada ostavim kao odstupnicu i kratkotrajno utočiste za beg od svih mogućih nedaća koje bi mogle uslediti.

«...Sasvim mi je razumljiv vaš oprez i nepoverenje. Naposletku, ni ja sam, na vašem mestu, ne bih sebi verovao ni jednu jedinu reč. Ali, evo, i nehoteći izrekoh potpuno iskren sud. Dakle, nemam načina da vas uverim u bezopasnost svojih namera, i neću to ni pokušavati. Ja ču da govorim, a vi intuitivno, za to ste sigurno posebno predisponirani – ne bi ste bili ovde da nije tako - dakle intuitivno razlučite ono što vam se čini opasno ili manipulantsko, od istinitog i, možda za vas korisnog. Tačno je, da me ne impresionira samo vaš lik kao projekcija nadčoveka koji me je porazio. Ima nešto i od toga, ali ima i nečega drugoga. Naime, kao i kod većine pisaca, moji književni junaci su uvek, duboko i čvrsto zasnovani na fizičkim i

«Šta imate od te jalove pogodbe. Već sam vam rekao da vas, pre i iznad svega mrzim! Dakle, spreman sam na sve; nemam etičkih barijera – mogu da izmišljam, lažem, iskriviljujem...

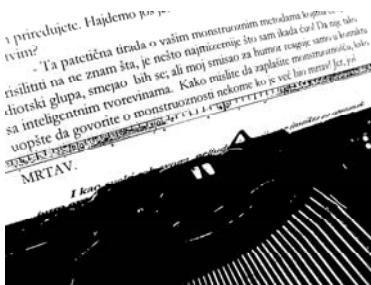
«Ne vredi, znate i sami da ču vas prozreti nakon prve rečenice koja ne bude odgovarala istini.»

«...Ne verujem vam! Niste vi toliko impresionirani mojom ličnošću! Ne možete ni biti, pošto me ne poznajete dovoljno. Nešto drugo je po sredi. Kažite mi, koja je vaša prava namera, pa ču razmotriti pogodbu.»

psihološkim portretima ljudi koje sam poznavao. Naravno, u stvarnom životu, oni su igrali sasvim drugačije role od onih u mojim romanima, ali predstavljali su modele po čijim konturama sam izvajao svoje najupečatljivije likove.

«...I sada bi ste da vam ja budem jedan takav model?»

«...Vi to neizostavno morate biti. Imam u glavi okosnicu novog romana, već više od godinu dana, ali bezuspešno tragam za modelom, ključnog čoveka - protagoniste! Vi ste moj savršen lik, samo vas moram bolje upoznati.

«...Pa nije valjda da ćete pisati špijunski roman!? Posle svih onih, prefinjenih, intelektualnih, mističnih i hermetičnih dela, posataće te fabrikant špijunske trilera!?

«..Ne, taman posla. Ništa slično mi ne pada na pamet. Već sam vam rekao da su moji modeli u stvarnom životu, uvek nešto sasvim drugo. Mada, poneka od pričevanja, zaista deluje stvarnija nego njihovi najčešće smušeni, zbrčkani do bezdušnosti isprani životi. Dakle, analogno tome, vi ćete u romanu igrati sasvim drugačiju rolu, gotovo nespojivu sa vašim profesionalnim opredelenjem. Znate, kada takvu inverziju vešto primenite u književnom delu, rezultati po pravilu bivaju čarobni.

«...I kakva će to biti uloga?

malо truda, sadržanog u prisećanju na sopstveni život, doći do svih informacija koje su vam potrebne. A, to prisećanje često koristi i kao vid mentalne higijene, jer mogu se kladiti da veoma dugo niste odmotali rolu svog života, i pažljivije osmotrili makar neke sekvene. Zar nisam u pravu?

][
ako sam povremeno bio predmet izrugivanja kolega pisaca, zbog angažmana u Klubu, izrugivanja na koja nikada nisam

«...Naravno - uloga žrtve!

«...Pa i nisam baš ushićen. Ali imam još jedno, s obzirom na okolnosti sasvim logično pitanje; pretpostavimo da vam izađem u susret, prostrem pred vas svoj život u meri koja vam je potrebna, omogućim vam da definište svog junaka, i šta sa svim tim, kada vi više nikada nećete biti u prilici da napišete ni prvi pasus romana.

«...Da, to je logično, razborito pitanje! Uz to sam već odavno mrtav, a mrtvi ljudi ne stvaraju književna dela. Bar do sada to nisu činili. Ili mi samo ne znamo da su činili. No, kako bilo, sve što ste naveli, zapravo, ide na moju vodenicu. Govori u prilog tome, da bez ikakve bojazni možete sklopiti pogodbu, i uz

odgovarao, želim reći da je ovo udruženje jedna od mojih svakako najlepših kreacija. Čak i kada se u ukupnu sumu, ukalkulišu negativni poeni, proistekli iz motiva koji me nagnao da udruženje formiram, kao i njegovo instrumentalizovanje u kontekstu one druge delatnosti. A za to «drugo» malo je reći da su članovi udruženja, sasvim nesvesno, odradili neprocenjivo vredne poslove. Pošto sam, najčešće ja određivao motive, objekte, situacije, koje ćemo snimati, (mada sam povremeno inicijativu prepustao i drugim članovima) za svaku od planiranih operacija sam dobijao, najkompletniji mogući foto materijal! Mete, lokacije, okolina, sve sam to imao pred sobom snimljeno nebrojeno puta iz svih mogućih

uglova. A kao, grupica čudaka, u sred ere potpune digitalizacije, donkihotovski naoružana SMENAMA 8, medijski primereno žigosana, dakle kao takvi, privlačili smo onaj tip pažnje, koji je mene, dugoročno, činio sasvim bezbednim i zaštićenim.

«...Dobro, odbijate da mi ispripovedate vaš život, smatrate to tračenjem vremena, ali ako bi ste bili ljubazni da mi, u najkraćem, skicirate

slagalice, rutinski sklopili mozaik u čijem središtu, na opšte zaprepaštenje svih učesnika akcije, ste bili vi. U najkraćem – ironija je da ste vi, veliki majstor imaginacije, prefinjen i hirurški precizan, nepogrešiv, umesto da istim takvim metodama budete razotkriveni, bili žrtva najprimitivnije moguće varijante – ocinkareni ste! Zamislite taj, gotovo tragični paradoks. Za vas, naravno tragičan!

strategiju koja je dovela do otkrivanja moga identiteta, možda bih bio zadovoljan i sklon pogodbi.»

«...Zašto da ne? O tome vam mogu najotvorenije govoriti, pošto nijedna strategija nije dala rezultate. Otkriveni ste na najbanalniji mogući način! Reč je o anonimnim dojavama. Vidite, kada smo prvi put, diskretno navedeni na trag koji vodi direktno ka vama, bili smo krajnje rezervisani, šta više, anonimnu dojavu nismo uopšte ozbiljno uzimali u razmatranje. Međutim, tajanstveni izvor informacija je bio uporan, te u sumi činjenica koje smo u jednom trenutku, ipak posložili, videsmo da postoji čvrsta konstrukcija i neumoljiva logika. Odbacili smo sve dotadašnje taktike i, dobijajući svake sedmice po parče

Dakle, klub ljubitelja smene 8 je, koliko god to neskromno zvučalo, predstavljaо gotovo genijalnu krušku za potrebe moje delatnosti. Sve njegove spoljne manifestacije su bile u takvoj meri benigne da sam se kontinuirano osećao sasvim spokojan. Pa ipak, u jednom trenutku se cela konstrukcija, zamalo urušila i to u onoj najfatalnijoj formi. Ispostavilo se da sam raskrinkan od strane jednoga od naših dugogodišnjih članova. Naravno, prva pomisao mi je bila da je taj tihi, jedva primetni činovnik, redovno prisutan na svim skupovima, zavrbovan kao iskusni operativac od samog početka. Ipak, ta postavka, na sreću, je brzo razvejana; naime, nakon što

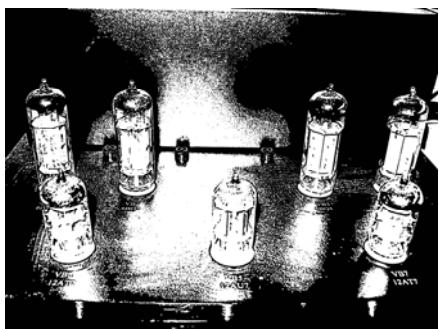
mi je u četiri oka saopštio da zna pravu fizionomiju Kluba, da su mu lokacije na kojima smo snimali i potonji, često fatalni događaji, vrlo rečito ilustrovali moj istinski identitet, nakon čega sam očekivao tihu egzekuciju, ili upad spremnog tima za čišćenje, na moje zaprepaštenje, čovek se uputio u najbližu policijsku stanicu i prijavio slučaj u svojstvu običnog građanina. Usledila je poseta jednog inspektora prostorijama kluba, informativni razgovor na koncu koga sam saznao da je čovek koji me je jedini stvarno razotkrio, težak paranoični bolesnik, koji godinama opseda policijske stanice i maltretira inspektore svim mogućim varijantama teorija zavere. Inspektor je, zapravo, došao da me upozori, i

dobronamerno posavetuje da tog člana, nekim pažljivim, po mogućnosti neuvredljivim manevrom, odstranimo iz kluba.

«... Da, da! Svake sedmice po parče slagalice... Lepo ste to formulisali.... Mogu li ja biti još malo precizniji: podaci su stizali svakoga utorka u

11.36, trećim od vaših sedam bezbednih kanala. Jedino prva dojava je bila nedjelja, 13.10 šesti kanal...

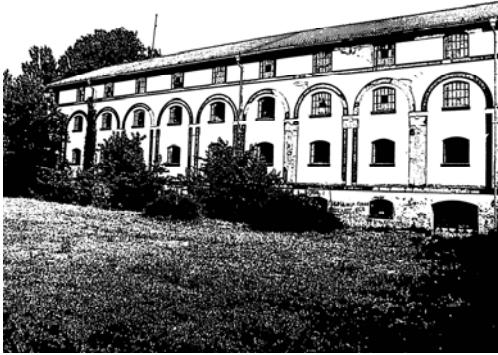
I eto, sad vas konačno mogu videti u svetu koje mi je nedostajalo – svetu zvunjenosti, toj tako retkoj pojavi u našem poslu. Nemojte, samo nemojte da paničite, dišite duboko i odškrinite malo prozor. Ma molim vas, da li mi se to čini,

ili se vi čak i znojite. Jeste, to svetlucaju graške znoja na vašem visokom čelu. Sada, sada bi mi bilo dragoceno, ako bi ste uspeli da izreknete šta osećate! Da li ste sposobni za to?

«...Vi, vi ste sami slali dojave! Sami sebe ste cinkarili, pošto ste hteli unutra! O Bože!

«...Ma da, ali pustite to sada, kažite mi šta osećate? Sve je manje važno od toga!

«...I pošto ste uspeli, unutra ste, sasvim sigurno imate plan izlaska. Ali, neću vam ostati dužan! Imam i ja iznenadenje za vas! Mi se uopšte ne nalazimo na lokaciji koja je bila vaš cilj. Vaši saradnici i planirani spasioci su, sada, verovatno okružili objekat u kojem izuzev nekoliko činovnika i gotovo bezvredne arhive nema ništa!

«...Znači, još uvek niste sposobni da mi kažete šta osećate. Dobro, onda moramo dalje. Nema nikakvih mojih saradnika, ni oko objekta o kome govorite, ni na ovoj lokaciji. Ja sam sam i zaista, ne znam gde se nalazimo. Ali to mi je sasvim nevažno, i da bih vas prinudio da mi kažete šta osećate, moraću vas uveriti da ja odavde, ipak,

izlazim! Mada se u drveće baš mnogo ne razumem!

«...Nećete vi nikuda. Za sve drugo ne znam, ali to je izvesno!

«...E sad vas vidim i besnog. Odlično! Znate, trebali ste mnogo ozbiljnije prihvatići moj prvi iskaz – da sam tada već bio mrtav. To vam je bila kakva-takva prilika. A znate li zašto? Zato što je to potpuno iskren iskaz. Vi nikada niste raspolagali sa mojim ličnim opisom ili fotografijom, Zar ne?

«...Tačno je!

«...Samo sa telesnim belezima i sekundarnim identifikacijskim parametrima.

«...Istina je!

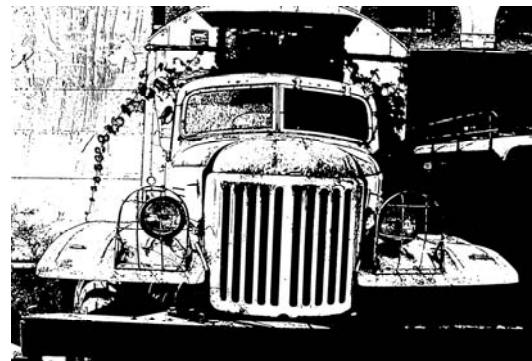
«...Koji su to telesni belezi?

«...Ožiljci od tri prostrelne rane na desnoj strani grudi, raspoređeni u razmaku od desetak centimetara prema ključnoj kosti.

«...Dalje!

«...Ožiljak od uboda nožem na desnoj butini, ka preponama i ožiljak od ujeda psa na zadnjici.

«...Tako je! Slušajte me sada! Na sedamnaestom kilometru autoputa G6, stotinjak metara ulevo, je šumarak i u njemu hladnjača koja je moje vlasništvo. Naložite vašima da provere tu lokaciju, a kada u hladnjači pronađu sačuvan leš sa svim ovim belezima, konačno ćete poverovati da sam ja, tada, ipak već bio mrtav.

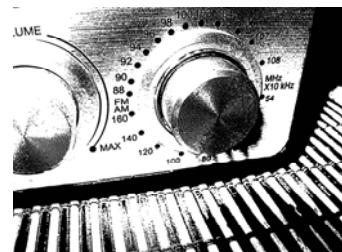

*G*otovo svi moji prijatelji iz kasnog dečastva i ranih mladičkih godina, u svom zrelog dobu, ako su ga doživeli, postali su surovi, brutalni ljudi. Nemam na raspolaganju bilo kakvo razborito objašnjenje, pošto za takvu genezu njihovih ličnosti nisu postojali uobičajni, ni sociološki, ni psihološki preduslovi. Deca roditelja srednjeg sloja, pristojno situiranih, solidno obrazovanih,

spremnih da svojim uzornim potomcima pruže gotovo sve potrebno. Ipak, već u ranoj mladosti, bilo je očigledno da dečaci nose duboko u sebi zametak nekog zla nepoznatog, mističnog porekla, zla kome se spočetka pokušavahu i odupreti, ali kasnije polako posustaju i postaju oni strašni ljudi od kakvih su i sami zazirali. Ja sam na vrlo očigledan način bio drugačiji; naime, po mentalnoj i fizičkoj snazi nisam zaostajao, ali u situacijama suočavanja sa opasnostima i rizicima direktnog sukoba, definitivno bejah inferioran. I njima i meni je bilo više no jasno, da će nam se putevi razići i da će, na koncu, profesionalno i egzistencijalno utočište pronaći u orbitama koje njima nisu bile dostupne. Naprsto, ja sam bio

onaj koji je čitao čudne knjige malo poznatih pisaca, pravio "umetničke" fotografije, svirao i kao kruna svega - pisao poeziju. Ta razlika me, za veliko čudo, nije udaljavala od mojih prijatelja, što bi bilo sasvim prirodno, već nasuprot tome, činila me na jedan dirljiv način omiljenim u društvu. Voleli su me, znajući da ćemo se brzo razići, i oni koji su preživeli vrelinu asfalta po kome su hodili, vole me i danas. Povremeno se sretnemo, dugo razgovaramo, i pored činjenice da je meni uvek veoma traumatično da u njihovim zenicama iznova očitavam dijagrame, davno usidrenog, ali zapravo malog zla, dok oni u mojim ne prepoznaju ništa osim onoga što žele da vide. Sa golemin poštovanjem za snagu koju sam jedino

ja posedovao da se otrgnem od trasiranog nam puta, koji je vodio prečicom u pakao, tako tužno udaljeni od moje životne istine, katkad bi mi nudili jedine usluge za koje su bili sposobni, usluge zaštite ili brutalnog kažnjavanja ljudi koji su mi eventualno naudili, ili naumili da to učine. Divili su se moji stari prijatelji, mojim "čistim" rukama, mojim do lakata sablasno čistim rukama. Morao sam ih ostaviti da žive sa tom zabludom, ne samo zbog delikatnosti onoga što sam radio, već i zato što bi bez te zablude, bili uskraćeni za nešto malo bledog svetla što padaše po njihovim sumračnim dušama.

«...Dakle, povratnu informaciju ste dobili, mogu li sada da čujem šta osećate?

«...Bili ste dvojica! Oduvek ste bili dvojica. Rizično, ali brilljantno smišljeno. Zato smo stalno lutali i vrteli se u krug. Pošto imate iste belege, zaključujem da je, nakon svakog ranjavnja, jednoga, isti ožiljak hirurški simuliran drugome.

«...Bistar momak. Nisam ni mislio da će vam mnogo morati objašnjavati. Na žalost,

povremeno sam, za neke prizemne akcije poput kidnapovanja, bio prinuđen angažovati plaćenike, primitivne amatere iz takozvanih mafijaških klanova, koji nikada zapravo nisu znali za koga rade, ni šta rade. Ali njih je ionako zanimali isključivo za koliko novaca rade. Još jedna mala korekcija; ja nikada nisam ranjavan. Nikada nisam ni sudelovao u akciji sa ishodima ranjavanja ili smrtnim ishodima. Nisam pucao, potezao nož, davio konopcem, čupao nokte, ništa slično. Rekao sam vam, ja nisam brutalan. Uostalom, kako ste mogli zamisliti da jedan pisac, nesumnjiv pisac, može biti vešt sa bilo kojim drugim oružjem izuzev perom. Pa Bog, stvaralac svega, kada deli darove i talente, ipak nije tako širokogrud. Mene je, samo ujeo

komšijin pas, i to je jedini oziljak koji su morali na njegovom telu da hirurški simuliraju.

Ja sam bio duh, on telo, a pošto naša civilizacija, pa ako hoćete i vaša služba, propovedaju smrt tela kao konačan kraj, bio sam sasvim iskren i precizan kada sam vam tvrdio da sam tada već bio mrtav.

«...Želite reći da ste sada sasvim bezopasni za nas. Vi ste samo kreirali, bili ste pola od onoga što smo tražili, i pošto druge polovine nema, došli ste u središte da napravite pogodbu koja će vas učiniti spokojnim.

«... Nije baš tako jednostavno. U pravu ste, ja sam samo 50% i nikada ni ne mogu biti više od toga. Ali nisam došao da kupim spokoj. Došao sam po svoju novu drugu polovinu!

-Kakvu drugu polovinu?

-Ljudi se najviše plaše, drugih ljudi. Savremena psihologija te strahove kategorizuje kao racionalno utemeljene - čovek zaista ima ubedljive razloge da strahuje ponajviše od drugog ljudskog bića, ali znate li zašto?

-Znam! Zbog imaginacije.

-Tačno! Kao što imaginacija gotovo genetski kodifikuje najveća kreativna ostvarenja čovečanstva, tako determiniše i najgore užase koje civilizacija pamti. Međutim, postoji jedna interesantna pojava - nevelik broj ljudi, pati od dubokog iskonskog straha od mrtvih - onih koji im, zapravo fizički ne mogu nauditi. A kuriozitet je, da taj strah isključuje, i to u potpunosti, strahove od živih ljudi. Kada sam došao do ovih

saznanja, počeo sam da tragam za osobama takvog psihološkog sklopa, da ih nalazim i regrutujem kao svoje savršene saradnike. Vi ste jedan od takvih ljudi. I to izvanredan primerak!

«...Zaboga, vi ste došli po mene!

«...Naravno, samo sam vas morao još malo bolje upoznati, što su mi ove okolnosti, kako sam i prepostavio, u potpunosti omogućile. I veoma sam zadovoljan! Vi ste taj! Možete li mi reći koliko je sati?

«...Pola šest!

«...Da vidimo; sredom u pola šest, vaša mlađa sestra je na časovima engleskog, vaša majka piće kafu sa komšinicom iz drugog ulaza, vaša supruga je na sastanku udruženja podunavskih

nemaca, a vaša čerka, vaša čerka je u školi na času biologije. Da li ćete gubiti vreme uveravajući se da, ove srede, u pola šest, nijedna nije tamo gde bi trebala da se nalazi?

«...Neću gubiti vreme, verujem vam!

koje će vaši prepostavljeni ovde pronaći! Mogao bih se zahvaliti i vašim snajperistima, koji su preciznim hicima potpuno onemogućili identifikaciju lica. A sledeći put se vidimo, opet u sredu – znate već – satanak Kluba ljubitelja SMENE 8. Uzgred budi rečeno, jedan lepo očuvan primerak ovoga aparata, već sam vam poslao na kućnu adresu!

- Hvala vam. Da krenem sada?
- Samo još nekoliko minuta! Po mojim informacijama, vi ste ljubitelj poezije i sjajno deklamujete stihove! Da li možda znate neku moju pesmu?
- ...Znam sve vaše pesme.
- Zaista!? A ja sam ih, gotovo sve zaboravio! Bio bih vam beskrajno

«...Dobro, idite sada i dopremite «moj leš» iz hladnjače, potom neutrališite sve vaše, tačnije, sve vaše bivše operativce!

«...Ako ne uspem, ako izgubim život, smem li očekivati milost za članove moje porodice?

«...Nemojte me zasmejavati! Izlišno je i razgovarati o tome. Naravno da ćete uspeti! Ne bih da budem neukusan, ali to je za vas dečija igra. I ne zaboravite, kada se sledeći put vidimo, ispričaćete mi detaljno šta ste sve osećali zadnjih nekoliko časova. Ja to moram znati, ne zato što ste postali moja druga polovina, već zato što ćete biti nešto nemerljivo važnije – glavni lik moje nove knjige! Možda i najbolje koju sam napisao! Naravno pod pseudonimom, pošto ste me «eliminisali» o čemu će ubedljivo da svedoči telo

zahvalan, ako bi ste me, svojim tako foničnim, baršunastim glasom, podsetili na neku od njih.

- **Dečak kameleon**

moje dečaštvo
je dečaštvo mutanta
zbunjeneog stvora
koji je sa otvorenim čeljustima
nestajao u virovima
nesuvislih razgovora
sa kućnim duhovima

već tada opevah
agoniju jastuka
kome je u praskozorje
iz kišobranom probodenih grudi

zurila duša od perja

moje dečaštvo
je dečaštvo anđela crnih krila
koji je sa povezom preko očiju
zakoračio u ambis
dubok kao kutija šibica

